

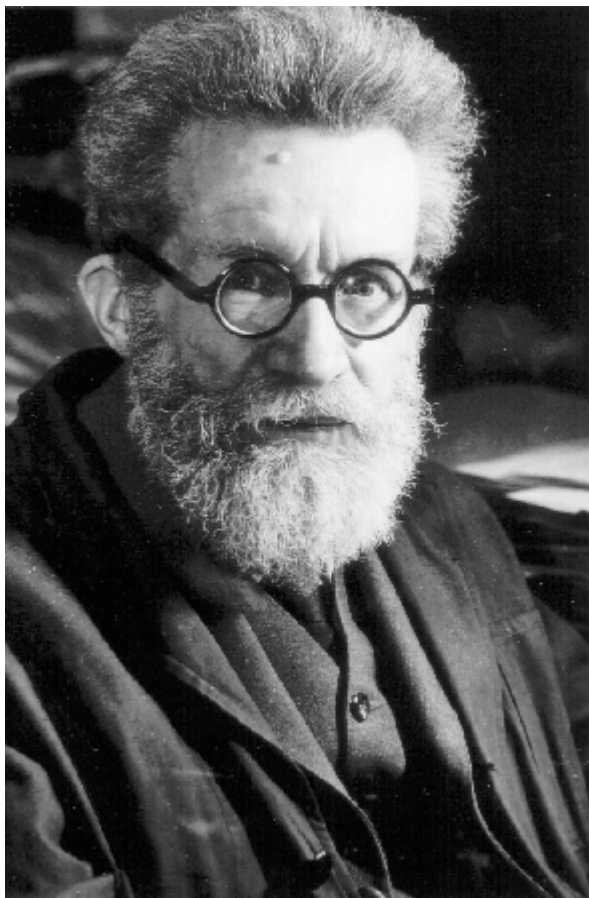
Emlékezés Boros Ádámra, születésének századik évfordulóján

MOLNÁR V. Attila

Debreceni Egyetem TTK Növénytan Tanszék H-4010 Debrecen Pf.: 14.

100 éve született Dr. BOROS Ádám professzor, a XX. századi magyar botanika egyik kiemelkedő alakja. Kül- és belföldön is elsősorban bryológusként tartják számon. A KITAIBELIA jelen számát az Ő emlékének ajánljuk, a kötetben számos írás közvetlenül kapcsolódik életművéhez. Úgy véljük, hogy a hazánkban napjainkban újjáéledő florisztikai feltáró munka talán BOROS Ádámnak köszönhet a legtöbbet a magyar botanikusok közül.

Születésének centenáriuma okán felidézzük emlékét; most elsősorban mint a Kárpát-medence edényes flórájának egyik legeredményesebb és legsokoldalúbb kutatójára emlékezünk.

BOROS Ádám 1900. november 19-én született Budapesten, művészet- és természetszerető pedagógus családban. Tehetsége és elhivatottsága a természettudományok terén igen korán megmutatkozott. A magyar botanika reáliskolai természettudomány tanárainak, KOCH Nándornak és CSEREY Adolfnak köszönheti, hogy az ifjú BOROS Ádám érdeklődése a botanika irányába fordult. Tizenévesen már szorgalmasan járja Budapest környékét, gyűjt és határoz. Még nem töltötte be tizenkettedik életévét, mikor 1912. szeptemberében Óbudán, az Aquincum területén megtalálja az aprócska *Selaginella helvetica*-t. E felfedezését KÜMMERLE Jenő Béla

jelenti be a Királyi Magyar Természettudományi Társulat Növényteni Szakosztályának 1915. december 9-ei ülésén, és ez volt BOROS első florisztikai adata, amely nyomtatásban is megjelent (Bot. Közlem. 15: 70.).

A fiatal BOROS CSEREY Adolf bemutatta JÁVORKA Sándornak, a Növénytár jövendő igazgatójának, aki akkoriban már dolgozott a Magyar Flóra című művén. JÁVORKA örömmel tanította BOROS-t és ellenőrizte begyűjtött növényeinek határozását. Másik tanítómestere DEGEN Árpád volt, akivel azután került kapcsolatba, hogy 17 éves korában a Naszályon megtalálta a *Saxifraga paniculata*-t (SZABÓ 1990).

1918 és 1922 között végezte el a budapesti tudományegyetem természetrajz szakát, eközben SZABÓ Zoltán professzor mellett az Állatorvosi főiskolán, majd VARGA Oszkár mellett a Műegyetemen asszisztensként dolgozott. 1922-ben doktorált, értekezésének címe: „A hazai Verbascum-fajok és hibridek trichomáinak rendszertani jelentősége” volt. Ezt követően 1938-ig a Gyógynövénykutató Állomás, majd 1945-ig a Vetőmagvizsgáló Állomás munkatársaként dolgozott. 1945-től 1957-ig a Gyógynövény Kutató Intézet igazgatója volt. 1957-ben az Országos Fajtaminősítő Intézet és utóda, a tápiószzelei Agrobotanikai Kutatóintézet alapító tagja, tudományos főmunkatársa. 1960-ban nyugdíjba ment, de tanácsadóként 1973. január 2-án bekövetkezett haláláig az Intézethez tartozott.

Igazi szenvedélye a Kárpát-medence flórájának kutatása volt. Mintegy 2000 napot (azaz összesen majdnem hat évet) töltött terepen. 1917-ben, a Botanikai Közleményekben megjelent első publikációjában 16 éves koráig gyűjtött florisztikai adatait foglalta össze [1917]*. 1917-ben többek között Kecskemét mellett, a Veresegyházi-tónál és az isaszegi réteken gyűjt. (Utóbbi területen kezdi el a mohákat tanulmányozni. Ebből aztán életre szóló „szerelem” lett.) 1922-ben már Békés és Bihar megye síkjáról, valamint a Mohácsi-szigetről tesz közzé adatokat [1922a, 1922b]. Nemsokkal ezután megkezdí „Florisztikai közlemények” című cikksorozatát [1923], melynek 1970-ig további négy része jelenik meg [1938, 1949a, 1954b, 1970a]. E cikkekben elsősorban a növényföldrajzi-florisztikai szempontból érdekesebb edényes növényekre vonatkozó adatait tette közzé. E fajok között szép számmal találunk veszélyeztetett, és napjainkban már védett növényeket, ezért e cikkek természetvédelmi szempontból is igen értékesek.

Térképekről célirányosan is igyekezett felderíteni az ígéretes felfedezésekkel kecsegtető területeket, például lápokot, erdei tavakat [vö. BOROS – VAJDA 1957b]. Így vetődött el a Somogy megye déli részén található Baláta-tóra is, ahol nagy feltűnést keltő felfedezéseket tett: ritka és érdekes növények egész sorát találta meg. Többek között a szubtrópusi elterjedésű, hazánkból akkoriban kipusztultnak hitt, kistrák-emésztő hínárnövényt: az aldrovandát (*Aldrovanda vesiculosa*) [1924d], továbbá a szíveslevelű hidőrt (*Caldesia parnassifolia*), a lápi békabuzogányt (*Sparganium minimum*), a tóalmát (*Ludwigia palustris*) [1924a].

Az 1922–1923-as gyűjtéseinek eredményeként 1924-ben három igen jelentős közleménye is megjelent: a belső-somogyi és a Dráva-síkon folytatott kutatások eredményeit összegző „A drávabalparti síkság flórájának alapvonásai, különös tekintettel a lápokra” [1924a]; az Északi-középhegység két tőzegmohalápját bemutató „Az egerbaktai és a keleméri mohalápok növényzete” [1924b] és későbbi nyírségi flóraművének [1932] előfűtára az „Adatok a Nyírség Flórájához” [1924c].

Ezt követően már szinte az egész országban megfordul, gyűjt a Villányi-hegység gyepeitől a Zemplén bükköseiig, a Vendvidék fenyveseitől a tiszántúli szikesekig.

Míg századunk floristáinak többsége lakóhelye környékének növényvilágát iparkodott minél jobban megismerni, addig BOROS Ádám igyekezett az ország minden vidékére eljutni, különösen a botanikusok által még nem, vagy alig vizsgált területekre. Tematikusan járta az ország területét. Herbáriumi céduláin és naplóiiban gyakoriak az olyan feljegyzések (pl. „ad viam ferream”, „az állomás mellett” stb.) amelyek arról tanúskodnak, hogy főként vonattal utazott. 1943–44-ben, a világháború minden nehézsége ellenére megragadja a lehetőséget, és gyűjtőutakra indul az akkoriban visszacsatolt területekre, kerékpárral több hetet tölt a Mura-vidéken és Bácskában [1944f, 1944g], és több, igen eredményes kutatóutat tesz például a Bihar-hegységbe, Máramarosba és a Székelyföldre is.

BOROS Ádámnak az egész országra, sőt határainkon kívül is terjedő útjai botanikai-florisztikai eredményesség tekintetében csak KITAIBEL Pál kutatóútjaihoz hasonlíthatóak.

Botanikai tevékenysége igen sokrétű volt. Munkásságának egy része az agrobotanikához, a növénytan mezőgazdaságban alkalmazott területéhez kötődik. Foglalkozott többek között rét-, legelő- és gyomvizsgálatokkal, természetett növények fajtáinak gyűjtésével, vadon termő fajok kultúrába vételével, anyarozstermesztéssel, vetőmagvizsgálatokkal, *Digitalis*- és illóolajnövény-kutatásokkal, különböző hatóanyagokat (alkaloidák, szteránvázak glükozidok, rutin) tartalmazó gyógynövények vizsgálatával. Agrobotanikai munkáinak teljes jegyzékét JÁNOSSY (1973) adta közre.

* A szövegben [szögletes zárójelben] szereplő évszámok BOROS Ádámnak az irodalomjegyzékben található írásaira utalnak.

A virágos növények közül, a teljesség igénye nélkül néhány genus, melyek fajaival behatóan foglalkozott: *Verbascum* [1924–25, 1947a], *Elatine* [1927b], *Sorbus* [1937c, 1949b], *Potamogeton* [1934a], *Centaurea* [1940b], *Hieracium* [BOROS–LENGYEL 1942], *Carduus* [1960b].

Számtalan, nagy jelentőségű florisztikai felfedezés fűződik nevéhez. Például a *Primula auricula* felfedezése a Vértesben [1933a], a *Ferula sadleriana* megtalálása a Gerecsében [1940a], a *Polystichum braunii* [1936a], a *Ranunculus psilostachys* [1944a] és az *Aphanes microcarpa* [1956b] kimutatása hazánk területéről, az *Euonymus nana* [1942a] és a *Betula humilis* × *B. pendula* hibrid [1941a] felfedezése Erdélyben. Ő találta meg a bátorligeti legelőn a „*Jegpompásabb kőkörcsinmező*”-t [1923, 1924f], melyhez fogható „*kőkörcsin termőhelye nincs sehol a világon*”.

Széleskörű érdeklődését bizonyítja, hogy többek között foglalkozott a homoki erdők [1935a]; láperdők, zombékosok [1936b]; szikések [1922a, 1927c]; pilisi [1945, 1946a], bakonyi és Balaton-felvidéki [BOROS – VAJDA 1957a, 1957b], vendvidéki [1944b], északmagyarországi [1924b] és székelyföldi tőzegmohás lápok [1943a]; löszfalak [1944c, BOROS – POLGÁR 1941], lápok [1924a, 1926b, 1956a]; árterek [1922b, 1946b]; jégbarlangok és barlang-szájadékok [1935b, 1942b]; hévizek [1936c]; tavak [1926a, 1927a]; homokbányák [ined.] és rizsföldek [1949c, 1960a] növényzetével egyaránt.

Foglalkozott paleobotanikával [1933b, 1952b] és összeállította a hazai mohokra vonatkozó irodalom bibliográfiáját [1944e] is.

Somogyi [1924a] és nyírségi [1932] munkái a hazai kritikai flóraművek előfutárainak tekinthetők (SIMON 1973). Megírta Fejér megye [1937a]; a Duna–Tisza köze [1952a]; a Gerecse [1953a]; a Pilis [1953c]; a Vértes, a Velencei-hegység, a Velencei-tó és környékük [1954a] és a Mezőföld [1953b, 1959] növényföldrajzi jellemzését. Növényföldrajzi szempontból többek között figyelemre méltóak a Pannonicum és a Praeillyricum flórávidékek kapcsolatáról írott cikke [1928], Magyarország flóratérképének megrajzolására tett kísérletei [1968a, BOROS – KÁRPÁTI 1960,]. Azt a nézetet képviselte, hogy „*a történelem előtti magyar Alföldön, ősi erdőségei mellett, minden talajfélésegen fel kell tétéleznünk a kultúra által nem vagy alig érintett pusztafoltokat*” (SOMLYAY 1995: 426.).

Herbáriumát még életében védetté nyilvánította a Magyar Tudományos Akadémia. Ma a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárának féltve őrzött kincse. Ez az ország legnagyobb magángyűjteménye, amely mintegy 65 000 edényes (haraszt és virágos) növénypéldányt (azaz herbárium lapot) és hozzávetőlegesen 130 000 kapszulányi mohát tartalmaz.

1915 és 1971 között terepi kutatásairól naplót vezetett, amelyek 51 vaskos kötetet töltenek meg. Ezek a feljegyzések szervesen kapcsolódnak gyűjteményéhez, és bennük sok esetben a megtalált növények pontos lelőhelyére, termőhelyi körülményeire, fenológiai állapotára és a velük együtt előforduló (be nem gyűjtött) fajok előfordulására találunk feljegyzéseket. Ezeket a hazánk florisztikai feltárása szempontjából felbecsülhetetlen értékű naplókát, melyeket a botanikusok manapság gyakorta használnak, szintén a Növénytár őrzi.

Mivel az ország korábban ismeretlen, magasabb rendű növényeinek zömét KITAIBEL, HEUFFEL, BORBÁS majd JÁVORKA felfedezték, leírták, BOROS Ádám herbáriumának és útinaplóinak elsősorban a hazai növényföldrajz és természetvédelem szempontjából van felbecsülhetetlen jelentőségük.

Herbáriumában még manapság is találunk értékes publikálatlan adatokat, pl. nemrégiben került elő gyűjteményéből a *Calamagrostis villosa* első Magyarországon gyűjtött példánya (TATÁR 1998).

Természetvédelmi szemléletét jól jellemzik az 1929-ben megjelent „Bátorliget nagy veszélyben van!” [1929a] és „Mentsük meg a nyírségi Bátorligetet!” [1929b] című cikkei, melyekben elsők között hívta fel a figyelmet arra, hogy bátorligeti lápot a megsemmisülés veszélye fenyegeti: „*A lecsapolási munkálatok a környéken olyan előrehaladtak, hogy már ez évben elérheti a csatorna Bátorligetet, ami annak néhány év alatti elpusztulását jelentené.*” Emellett foglalkozott a budapesti virágpiacon és utcán árusított vadvirágokkal [1924e, 1947c], a drogygyűjtés ill. a virágszedés és a természetvédelem kapcsolatával [1935c, 1968b], és méltatta a hazai természetvédelemben úttörő FÖLDEVÁRY Miksa munkásságát [1934b].

BOROS Ádám tapasztalatait nagyon szívesen és örömmel osztotta meg másokkal. Erről árulkodik több száz, igen színvonalas, nemegyszer eredeti tudományos eredményeket is tartalmazó ismeretterjesztő cikke is. Tanulságos, hogy a zoológusok figyelmét is igyekezett felhívni a flórájuk alapján különösen érdekesnek tűnő területekre, azok kutatásának fontosságára [1943b].

Kiterjedt herbárium- és szeparátum-cserekapcsolatokat ápoló szerte a nagyvilágban. Kiváló kapcsolatok tartott fenn számos kortársával. Megemlékezett BORBÁS Vince születésének százéves évfordulójáról [1944d], megírta MOESZ Gusztáv életrajzát, és összeállította szakirodalmi munkásságának bibliográfiáját [1958b]. Személyes hangú nekrológokban méltatta MARGITTAI Antal [1941b] és POLGÁR Sándor [1955] életét, és a magyar flóra kutatásában szerzett érdemeit.

Mintegy 480 könyv- és cikkismertetést írt. Közleményeinek száma meghaladja a 700-at, tudományos publikációinak (számuk kb. 230) jegyzékét BOROSné KENYERES Júlia és ORBÁN Sándor (1976) tették közzé. Gyógynövénytárgyú közleményeinek listáját SZABÓ (1974) megemlékezése tartalmazza.

A Természettudományi Társulat Botanikai Szakosztályának 22 éven keresztül volt jegyzője.

A mohák kutatásával BOROS Ádám nemzetközi hírnevet érdemelt ki, amit jelez az argentinai Mendoza egyeteme által 74-ben adományozott tiszteletbeli doktori cím és a brit briológiai társaság tiszteleti tagsága (1966). Itthon többek között kiérdemelte a Természettudományi Társulat és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat disztagságát (1946, 1968) valamint a biológiai tudományok doktora címet (1956).

A terepkutatás életének elválaszthatatlan részét képezte. Néhány hónappal halála előtt, 1972 októberében még a Tátraaljára tett kirándulást, barátja és munkatársa, a banktisztviselőből híres növényfotográfussá és mohásszá lett Vajda László társaságában.

Summary

For 100th birth anniversary of Ádám BOROS, the outstanding Hungarian scientist of 20th century floristics
A. MOLNÁR V.

Ádám Boros is one of the greatest representatives of Hungarian floristical research. First of all he is known as bryologist, but we remember here him as the most successful and many-sided scientist of vascular flora of Carpathian Basin.

He was born in Budapest on 19th November 1900. In the elementary school he already discovered the plant kingdom for himself. In his teens he enthusiastically walked the surrounding of Budapest, collecting and identifying plants. His masters were Sándor Jávorka and Árpád Degen.

He attended university between 1918 and 1922 and defended his University Doctor theses at his age of 22. Later he worked for different institutes of pharmacy and agrobotany till his death in January 1973.

His real passion was the research of flora in the Carpathian Basin. He spent almost 2000 days (about 6 years) with field work. In his first scientific work published in journal *Botanikai Közlemények* he summarised his floristical data collected until the age of 16. The mosses attracted his interest after that period, at his age of 17 and step by step he became possibly the most prominent bryologist of Hungary.

Later he tried to cover all parts of the country, mostly by train. One of the greatest result of these trips is the finding of Lake Baláta where he recorded dozen of rare and interesting species, including the e.g. *Aldrovanda vesiculosa*, *Ludwigia palustris*, *Caldesia parnassifolia* and *Sparganium minimum*.

During the 2nd World War he visited the reannexed areas of Hungary by bicycle. He took really successful journeys to Mura river region, Bácska and Transylvania too. The floristical results of these trips can only be compared only to Pál Kitaibel's research trips. Several floristical novelties are linked to his name. He published basic works on the flora of Gerecse-, Pilis- and Velence Mountains, Mezőföld and Kiskunság. He dealt with sandy forests, marshy forests and meadows, alkalic vegetation, *Sphagnum* bogs of Pilis, Bakony, Balaton Highland, Vendvidék, North Hungarian Mountains and Transylvania, loess walls, marshes, floodplains, ice caves and cave-mouths, thermal waters, lakes, sand pits, rice fields etc.

Among the flowering plants, only to mention a few, he dealt thoroughly with the species of the following genera: *Verbascum*, *Elatine*, *Sorbus*, *Potamogeton*, *Centaurea*, *Hieracium*, *Carduus*.

His publications on the flora of Somogy (1924a) and Nyírség (1932) can be considered as a forerunner of Hungarian critical floristical works. His herbarium was the largest private one in Hungary, containing almost 65,000 sheets of vascular species and about 130,000 moss and liverwort-samples. Today it is the part of the collection of the Hungarian Natural History Museum in Budapest.

His field diaries containing data between 1915 and 1971 form 51 bulky volumes. The number of his publications exceed 700 items, out of which the scientific ones number about 230.

The field research formed the organic part of his life. Few months before his death in October 1972, he still collected in the Tatra Mountains with László Vajda, his good friend and co-worker.

Irodalom

- ALLODIATORIS I. (1973): Dr. BOROS Ádám. – Karszt és Barlangkutatási Tájékoztató 1: 1–2.
BOROS Á. (1917): Újabb adatok Budapest környéke növényzetéhez. – Bot. Közlem. 16: 39-44.
BOROS Á. (1919): Újabb adatok Közép-Magyarország flórájának ismeretéhez. – Bot. Közlem. 18: 39-44.
BOROS Á. (1922a): Adatok Békés- és Bihar-megyék síkjainak flórájához. – Magyar Bot. Lapok 21: 32-33.
BOROS Á. (1922b): Jegyzetek a Mohácsi sziget flórájáról. – Magyar Bot. Lapok 21: 71.
BOROS Á. (1923): Florisztikai közlemények I. – Bot. Közlem. 21: 84-97.

- BOROS Á. (1924a): A drávabalparti síkság flórájának alapvonásai, különös tekintettel a lápokra. – Magyar Bot. Lapok **23**: 1-56.
- BOROS Á. (1924b) : Az egerbaktai és a keleméri mohalápok növényzete – Magyar Bot. Lapok **23**: 62-64.
- BOROS Á. (1924c) : Adatok a Nyírség Flórájához. – Magyar Bot. Lapok **23**: 87-90.
- BOROS Á. (1924d): A húsevő *Aldrovanda* újabb hazai termőhelye. – Természettud. Közlöny **56**: 362-363.
- BOROS Á. (1924e): A budapesti virágkereskedelem vadvirágai. – Természettud. Közlöny **56**: 382-383.
- BOROS Á. (1924f): A legpompásabb kökörösmező. – Természettud. Közlöny **56**: 106–107.
- BOROS Á. (1924–25): A hazai *Verbascum*-fajok és hibridek trichomáinak rendszertani jelentősége. – Bot. Közlem. **22**: 4–15.
- BOROS Á. (1926a): A Balaton vizének és partjának néhány növényéről. – Archivum Balatonicum **1**: 178-180.
- BOROS Á. (1926b): Közép- és Nyugatmagyarország *Sphagnum*-lápjai növényföldrajzi szempontból. – A debreceni Tisza István Tudományos Társaság Honismertető Bizottságának Kiadványai (1925–26) **2** (5): 1-25. + 1 térkép.
- BOROS Á. (1927a): A veresegyházi tó növényzete. – Bot. Közlem. **24**: 73-74.
- BOROS Á. (1927b): Az *Elatine hungarica* és az *E. ambigua* újabb hazai termőhelyei. – Magyar Bot. Lapok **25**: 150-153.
- BOROS Á. (1927c): Adatok a tiszántúli szikések flórájához. – Bot. Közlem. **24**: 176-178.
- BOROS Á. (1928): A Pannonicum és a Praeillyricum flóra-vidékek kapcsolata. – Magyar Bot. Lapok **27**: 51-56.
- BOROS Á. (1929a): Bátorliget nagy veszélyben van! – Debreceni Szemle **3** (6): 290-291.
- BOROS Á. (1929b): Mentsük meg a nyírségi Bátorligetet! – Természet **25** (7-8): 74.
- BOROS Á. (1932): A Nyírség flórája és növényföldrajza. – Debrecen, 208 pp.
- BOROS Á. (1933a): A *Primula auricula* a Vértes hegységben. – Bot. Közlem. **30**: 189-191.
- BOROS Á. (1933b): Pliocén és pleisztocén *Celtis*-termések Magyarországból és Dalmáciából. – Földtani Közlem. **63**: 153-157.
- BOROS Á. (1934a): Néhány ritkább *Potamogeton*-faj hazai elterjedéséhez. – Bot. Közlem. **31**: 156-158.
- BOROS Á. (1934b): Földváry Miksa természetvédelmi tanulmányai. – Bot. Közlem. **31**: 160-161.
- BOROS Á. (1935a): A Nagykörös vidéki homoki erdők növényvilága. – Nagykörösi Múzeumkőr kiadványai **1.**, 22 pp.
- BOROS Á. (1935b): A Szilicei és Barkai jégbarlangok növényzete. – Bot. Közlem. **32**: 104-114.
- BOROS Á. (1935c): *Menyanthes trifoliata* mint drogszolgáltatónövény Magyarországon. – Kísérletügyi Közlemények **38**: 118-122.
- BOROS Á. (1936a): A *Dryopteris Braunii* és néhány más adat a Mátra flórájához. – Bot. Közlem. **33**: 192-193.
- BOROS Á. (1936b): A Duna-Tisza köze köriserdői és zombékosai. – Bot. Közlem. **33**: 84-97.
- BOROS Á. (1936c): Magyarországi hévizek felsőbbrendű növényzete. – MTA Matematikai és Természettudományi Értesítője **54**: 588-596.
- BOROS Á. (1937a): Fejér vármegye növénytakarója. – Magyar Városok és Vármegyék Monográfiája XXII. kötet. (Fejér vármegye), pp.: 3-14.
- BOROS Á. (1937b): Megjegyzések a dunántúli *Sphagnum* előfordulásokhoz. – Bot. Közlem. **34**: 153.
- BOROS Á. (1937c): Dendrológiai jegyzetek I. A Vérteshegység berkenyéi. – A Kertészeti Tanintézet Közleményei **3**: 50-57.;
- BOROS Á. (1938): Florisztikai közlemények II. – Bot. Közlem. **35**: 310-320.
- BOROS Á. (1940a): A magyarföldi husáng (*Ferula sadleriana*), hazánk bennszülött növénye és újabb termőhelye. – Pótfüzetek a Természettud. Közlönyhöz **72**: 229-232.
- BOROS Á. (1940b): *Centaurea vertesensis* nov. spec. – Bot. Közlem. **37**: 40-44.
- BOROS Á. (1941a): *Betula humilis* × *pendula* Erdély flórájában. – Bot. Közlem. **38**: 375-379.
- BOROS Á. (1941b): Margittai Antal emlékezete. – Bot. Közlem. **38**: 1-4.
- BOROS Á. (1942a): Az *Euonymus nana* Magyarország flórájában. – Bot. Közlem. **39**: 645-646.
- BOROS Á. (1942b): A Sebes Körös-menti barlangok szádájának növényvilága. – Scripta Bot. Musei Transsilvanici **1**: 152-158.
- BOROS Á. (1943a): A Kukojszás vagy Mohos-tó és a Szent Anna-tó lápja. – Debreceni Szemle **17**: 113-115.
- BOROS Á. (1943b): Flórakutatási tapasztalatok faunakutatóknak Magyarországon. – Állattani Közlem. **40**: 233-238.
- BOROS Á. (1944a): A *Ranunculus psilostachys* Griseb. Magyarországon. – Bot. Közlem. **41**: 144-145.
- BOROS Á. (1944b): Adatok a vendvidéki erdei fenyvesek és tőzegmohalápok növényzetének ismeretéhez. – Bot. Közlem. **41**: 96-100.
- BOROS Á. (1944c): Az érdi magaspart. – Pótfüzetek a Természettud. Közlönyhöz **76**: 191-202.

- BOROS Á. (1944d): Megemlékezés Borbás Vincéről, születése százéves évfordulója alkalmából. – Bot. Közlem. **41**: 85–90.
- BOROS Á. (1944e): Magyarország moháira vonatkozó irodalom. – A magyar flóra forrásművei II., Kolozsvár. 74 pp.
- BOROS Á. (1944f): A Muraköz néhány érdekes növénye. – Bot. Közlem. **41**: 61–63.
- BOROS Á. (1944g): Florisztikai érdekességek Bácskából. – Bot. Közlem. **41**: 33–39.
- BOROS Á. (1945): Pilis-hegység új Sphagnumos lápja. – Bot. Közlem. **42**: 6–8.
- BOROS Á. (1946a): Újabb tőzegmohás láp a főváros közelében. – Természettudomány **1**: 62.
- BOROS Á. (1946b): A kopácsi ártér növényvilága nagy vízálláskor. – Bot. Közlem. **43**: 21–24.
- BOROS Á. (1947a): Megjegyzések a hazai *Verbascum*-ok ismeretéhez. – Bot. Közlem. **44**: 9–26.
- BOROS Á. (1947b): A paksi homokterület néhány érdekes növénye. – Bot. Közlem. **44**: 73.
- BOROS Á. (1947c): A pesti utca vadvirágai. – „Budapest” **3**: 153–158. + 5 ábra.
- BOROS Á. (1949a): Florisztikai közlemények III. – Borbásia **9** (3–5): 28–34.
- BOROS Á. (1949b): Dendrológiai jegyzetek II. Adatok a hazai *Sorbus*ok ismeretéhez. – Az Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaságtudományi Karának Közleményei **13**: 153–158.
- BOROS Á. (1949c): A mételyfű, rizsvetéseink gyomnövénye. – Természet és Technika **108** (12): 750–751.
- BOROS Á. (1952a): A Duna-Tisza köze növényföldrajza. – Földr. Ért. **1** (1): 39–53.
- BOROS Á. (1952b): Pleisztocén mohák Magyarországon. – Földtani Közlem. **82**: 294–301.
- BOROS Á. (1953a): A Gerecse hegység növényföldrajza. – Földr. Ért. **2** (4): 470–484.
- BOROS Á. (1953b): A Mezőföld növényföldrajzi vázlata. – Földr. Ért. **2** (2): 234–253.
- BOROS Á. (1953c): A Pilis-hegység növényföldrajza. – Földr. Ért. **2** (3): 370–385.
- BOROS Á. (1954a): A Vértes, a Velencei-hegység, a Velencei-tó és környékük növényföldrajza. – Földr. Ért. **3** (2): 280–309.
- BOROS Á. (1954b): Florisztikai közlemények IV. – Bot. Közlem. **45** (3–4): 247–250.
- BOROS Á. (1955): Polgár Sándor emlékezete. – Bot. Közlem. **46**: 21–24.
- BOROS Á. (1956a): Vergleichende Moorstudien. – Biológia (Bratislava) **11**: 577–587.
- BOROS Á. (1956b): Az *Aphanes microcarpa*, Magyarország új növénye. – Bot. Közlem. **46**: 257–259.
- BOROS Á. (1958a): Sphagnumos láp a Balatonfelvidéken. [Előadáskivonat.] – Bot. Közlem. **47**: 362.
- BOROS Á. (1958b): Moesz Gusztáv emlékezete. – Bot. Közlem. **47**: 223–238.
- BOROS Á. (1959): A Mezőföld növényföldrajza. In: ÁDÁM L. et al. (eds.): A Mezőföld természeti földrajza. – Akad. Kiadó, Budapest pp.: 365–383.
- BOROS Á. (1960a): Rizs-gyom tanulmányok. – Agrobotanika **2**: 141–163.
- BOROS Á. (1960b): *Carduus ipe*, ein neuer Hybrid der endemischen Art *Carduus collinus* mit *C. glaucus*. – Biológia (Bratislava) **2**: **15**: 845–847.
- BOROS Á. (1964): A tőzegmoha és a tőzegmohás lápok Magyarországon. – Vasi Szemle **18**: 53–68.
- BOROS Á. (1968a): Bryogeographie und Bryoflora Ungarns. – Akad. K., Bp. 466 pp.
- BOROS Á. (1968b): Virágszedés és természetvédelem. – Búvár **13** (3): 148–149.
- BOROS Á. (1970a): Florisztikai közlemények V. – Bot. Közlem. **57**: 69–72.
- BOROS Á. – KÁRPÁTI Z. (1960): „A természetes növénytakaró” c. térképlap. In: KAKAS J. (ed.): Magyarország éghajlati atlasza I. – Akad. K., Bp.
- BOROS Á. – LENGYEL G. (1942): *Hieracium Telekianum* n. sp. – Scripta Bot. Mus. Transsilvanici **1**: 8–13.
- BOROS Á. – POLGÁR S. (1941): A Tortula Velenovskyi Magyarországon. – Bot. Közlem. **38**: 126–130.
- BOROS Á. – VAJDA L. (1957a): A Bakony Sphagnum-os lápja. – Bot. Közlem. **47**: 199.
- BOROS Á. – VAJDA L. (1957b): A Bakony és a Balatonfelvidék Sphagnumos lápjai. – Ann. Inst. Biol. Hung. **24**: 283–287.
- BOROSÁNYI KENYERES J. – ORBÁN S. (1976): Boros Ádám (1900–1973) tudományos dolgozatainak jegyzéke. – Studia Bot. Hung. **11**: 107–119.
- JÁNOSSY A. (1973): Boros Ádám. – Agrobotanika **14**: 5–8.
- SIMON T. (1973): Megemlékezés Boros Ádámról (1900–1973). – Bot. Közlem. **60**: 3–5.
- SOMLYAY L. (1995): Flórakutatás a századforduló után. – In: JÁRAINÉ-KOMLÓDI M. (ed.): Pannon Enciklopédia. Magyarország növényvilága. – Dunakanyar 2000, Bp. pp.: 424–426.
- SZABÓ L. Gy. (1990): Fejezetek a magyar gyógynövénykutatás történetéből: Boros Ádám, a Gyógynövény Kutató Intézet igazgatója (1945–1957). – Gyógyszerészet **34**: 429–437.
- SZABÓ L. Gy. (1974): Emlékezés Boros Ádámra, a magyar gyógynövényflóra kiemelkedő kutatójára. – Herba Hungarica **13**(1–2): 7–9.
- TATÁR D. (1998): Két új nádtíppan a magyar flórában: *Calamagrostis villosa* (Chaix) Gmel. és *C. purpurea* Trin. – Bot. Közlem. (1995) **82**: 39–44.
- VAJDA L. (1973): Prof. Dr. Ádám BOROS. – Rev. Bryol. et Lichenol. **39**: 495–496.